

Neva Trampuš

Rodila se je Ivanki Merlak v nonini gostilni v Merčah pri Sežani. Bil je peti maj leta 1942 in oče jo je prvič videl, ko je že shodila - avtomehanika Jožeta Macarola iz Sežane so namreč že pred vojno vpoklicali v italijansko vojsko, kjer je kot voznik služil vse do konca vojne. Leta 1947 je Neva Macarol dobila še bratca Iva. Takrat so se že bili preselili na očetov dom v Sežano, kjer razen gredice ali dveh ob hiši ni bilo nič, edina kokoš je bila privezana ob ograji, pri sosedu pa so redili prašička. Oče je najprej vozil avto, nekaj časa delal v Trstu in potem do pokoja kot avtomehanic v Sežani. Mama ni bila v službi in živeli so skromno. S prisrčnim »plis čoklejd« si je drobno dekletce prisluzilo košček čokolade od zavezniških vojakov, ki so bili v času tržaške krize nameščeni v današnji sežanski bolnišnici. Po Nevini birmi leta 1951 se je deset ljudi pri Macarolih pogostilo s polovico pečene kokoši ter krompirjem in takrat je smrkljica prvič videla pomarančo.

Mimo Macarolove hiše v delu Sežane po imenu Gradišče, na klanci, makadamski cesti nizdolo hiše, so se otroci od redkih sneženjih sankali, kradli zemljo, risali ... Igrač ni bilo, imela pa je kolo s polno gumo. Deklice so se večkrat odpravile na bližnji hrib Tabor, kjer so klepetale, iskale izgubljene zaklade in se seveda napravljale v princeske, kraljične in spletične. Mama je bila izredna šivilja, vsej družini je iz vseh sort dosegljivega blaga sešila prav vse. Nevi tudi prvo šolsko torbico, ko je vstopila v sežansko osnovno šolo. V šoli so še pisali na tablice, lepopisje ji je šlo od rok, risala pa ni rada. Skoraj obsedena je bila z vezenjem, ki se ga je naučila še pred vstopom v šolo. Bila je natančna, kmalu je vezla gobeline, kvačkala, krpala nogavice in si že v osnovni šoli pripravljala balo.

Pri sinjorini Lazzarini se je začela učiti klavirja in po ustanovitvi glasbene šole v Sežani tudi zaključila nižjo stopnjo. V šoli je seveda pridno prepevala v zboru, recitirala, igrala v lutkovnem krožku, na kolodvoru pa ponosno pozdravljala prve ameriške izseljence, ki so prihajali na obisk v domovino.

V Sežani je zaključila tudi nižjo gimnazijo; ker šole za vezenje ni bilo, starši pa so bili proti njeni želji, da nadaljuje na kemijski šoli, se je vpisala v Sežani na višjo gimnazijo, ki pa so jo po končanem prvem letniku ukiniteli. Tako je šla v drugi letnik glasbene gimnazije v Ljubljano in hkrati v prvi letnik srednje glasbene šole, da bi postala učiteljica glasbe. Težko se je odtrgala od doma, mama, ki jo je prvi dan pospremila v Ljubljano, je njen kovček od železniške postaje do internata nesla na glavi. Bila je daleč od doma, njeni obiski doma le ob večjih praznikih in tako se je suhcena deklica Ljubljane navedila, pridobila celo precej teže, ki je sicer do poroke izpuhtela, in brez težav izdelovala šole. V internatu Zavoda za glasbeno vzgojo je bilo kar strogo, a so bile vsaj ogrevane sobe, sicer pa je imela obveznosti čez ves dan, dopoldne teorijo, popoldne instrumente. Pa ji to še ni bilo dovolj. Pol leta je poskusila z baletom, po posredo-

vanju kasneje znanega glasbenika Borisa Kovačiča pa je leta 1958 kot prva srednješolka pristala pri sloviti folklorni skupini Franceta Marolta. Srednješolke so seveda z veseljem hodile na ples v tehnično šolo ali v Festivalno dvorano. Neva se je rada uredila, bila je na tekočem s tržaško modo, mama ji je marsikaj sešila, od špičakov je dobila kurja očesa, kar pa ni mitilo fantov, ki so jo obletavali - a dlje od poljuba ni prišel nihče. Kakšni dve leti je Neva občasno, ko je bila doma, v bližnji Trst tako kot mnogi tihotapila teletino in jo prodajala od vrat to vrat - bilo je mučno, ampak denarja se je nekaj le nabralo.

Če bi leta 1961 že obstajal študij muzikologije, bi se odločila zanj,

tako pa se je vpisala na francoščino in italijanščino in se preselila v študentsko naselje. Prvo stopnjo je končala brez težav, tudi italijanščino na drugi stopnji, tik pred diplomo iz francoščine pa se je zaradi preštevilnih drugih obveznosti ustavilo.

Folklorja jo je vsrkala vase. Po enem letu je sicer imela krizo, za nekaj mesecev s plesom prekinila, a se k Maroltu vrnila. Potem je šlo še samo navzgor. Leta 1960 je šla na prvo od številnih turnej, hodila je na tečaje, prebila se je v sam vrh plesalk in pevk pri skupini ter začela tudi poučevati. Vsa polegja so bila zasedena s turnejami po Evropi in svetu. Dostikrat so maroltovci med počitnicami snemali kot statisti, kakšen dinar je padel tudi s prevajanjem.

Velenjčan, študent strojništva Mile Trampuš, je prišel k Maroltu kakšno leto za Nevo. Bila mu je všeč in takoj se je lotil posla, a je trajalo kar kakšno leto, da jo je prepričal - toda vse do odločitve za skupno usodo sta stanovala narazen, vsak v svojem bloku v študentskem naselju. Vmes je Neva šla za dva semestra študirat v francoski Nancy in tam zavrnila poročno ponudbo črnca iz Konga, spretno se je ubranila tudi simpatičnega Srba Dušana. Ko ji je država prenehala pošiljati štipendijo, se je kot tajnica leta 1967 zaposlila na Fakulteti za arhitekturo in se preselila v garsonjero. Medtem je moral Mile še odslužiti domovini, v Metalki pa se je leta 1967 tudi zaposlil.

Napovedano dete ju je postavilo pred dejstvo, začela sta razmišljati bolj dolgoročno in se 30. avgusta leta 1968 tudi poročila. Najboljše pogoje je mladoporočencema ponujalo Gorenje: Miletu službo tehnologa, Nevi prevajalsko službo, pa še trisobno stanovanje v bloku Efe sta dobila. V Velenje sta se tako preselila konec leta 1968; Alenka se je rodila 7. februarja 1969, Tina pa 27. februarja 1972.

Mladi par je nekaj časa celo razmišljal, da bi se preselil k Miletovi mami, babici Marti, v idilično naselje ob danes Škalskem jezeru, a Neva se ni mogla navaditi na misel, da bi si s taščo delila kuhinjo. Tudi po babičini smrti, ko se je Mile počasi tja kar preselil, mesta ni hotela več zapustiti, čeprav je na vrtu pri hiši preživela ves prosti čas.

Kot prevajalka je nekaj let delala v Gorenju, potem je postala organizatorica kulture. Leta 1984 se je zaposlila kot tajnica na velenjski Zvezi kulturnih organizacij, ki se je ob osamosvojitvi preoblikovala v Javni sklad za kulturne dejavnosti, ter najprej kot tajnica in od leta 1998 kot vodja tam ostala do upokojitve leta 2002. Delo v kulturi je bilo pestro in v njem je uživala.

Z Miletom sta na pobudo maroltovca Janeza Krašovca leta 1971 v Velenju ustanovila folklorno skupino Koleda, ki se je sprva precej zgledovala po Maroltu, kasneje pa stopila na svojo pot in bila v sedemdesetih letih ena najboljših skupin v Sloveniji. Neva je ves čas njen strokovni oziroma umetniški vodja, avtorica številnih postavitev plesov, nekaj let je bila tudi predsednica društva; Mile je skrbel za glasbeni del. Kot ustvarjalni par sta z Miletom dobila Napotnikovo značko in priznanje, Maroltovo značko in plaketo, Kajuhovo nagrado in plaketo Mestne občine Velenje.

Življenje v družini je bilo podrejeno vajah, nastopom in številnim turnejam Koleda. Čez teden so jedli pri babici, na morje je cela družina šest let zapored šla na otok Badija, kjer so bila zvezna izobraževanja folklornikov in je Neva tudi poučevala. Mile se je navdušil za jadrnanje in tako so strastno, tudi z lastnim katamaranom, jadrjali - a le do razpada Jugoslavije.

Že pred odhodom v pokoj je Neva nekaj let učila italijanščino na Ljudski univerzi, potem je krožek italijanščine prevzela na Univerzi za tretje življenjsko obdobje, pred sedmimi leti je prevzela mesto umetniškega vodje pri folklorni skupini Medjimurskega društva v Velenju, kjer je Mile že nekaj časa vodil tamburaše. Je tudi strokovna ocenjevalka na različnih folklornih srečanjih, tako da zadnja leta potuje po celi Sloveniji. Ob umetniškem vodenju v Koledi tako še za vrtnarjenje ni vedno dovolj časa. Vezi s folkloristi iz Marolta so še vedno čvrste, praktično vsa novoletna praznovanja od leta 1972 sta Trampuša preživljala z njimi, Neva pa že devet let z Maroltovci nekaj dni dopustuje na barki.

Čeprav je Mile lansko zimo umrl, gre Neva, če se le da, vsak dan, tako kot že vseh petinštirideset let, do Trampuševe hiše in dela - ter se vsak dan tudi vrne v blok. Med vsemi svojimi obveznostmi in opravki pa še vedno najde čas, da skoči do Alenke, ki je biologinja v ljubljanski pediatrični kliniki, malo poklepeta z njo in možem, pocrklja že velike Tadeja, Jana in Aljo, jim tudi kaj malega skuha ter oddrvi na obisk h krajinski arhitekti Tini, ki je zaposlena na Zavodu za varstvo narave v Izoli. Sicer pa se v Trampuševi hiši in ob njej zadnje časa dogaja neko novo življenje - morda pa Nevo le zamika, da se odpove udobju življenja v stanovanjskem bloku ...

Vlado Vrbič